

1. Στις 10 Μαΐου 2004 η **Christine Delphy**, διευθύντρια ερευνών στο Centre National de la Recherche Scientifique, στη Γαλλία και εκδότρια του Περιοδικού «Nouvelles Questions Feministes» –του οποίου συνιδρύτρια υπήρξε η **Σιμόν ντε Μμποβουάρ**– έδωσε στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, στο πλαίσιο του προγράμματος Σπουδές Φύλου και Ισότητας στις Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες, διάλεξη με θέμα: **Η «υπόθεση της μαντήλας» και το φυλετικό πρόβλημα στη Γαλλία.**

Στη διάλεξή της η Christine Delphy ανέτρεξε στη διαδικασία με την οποία η Γαλλία αντιμετώπισε την «υπόθεση της μαντήλας», αφήνοντας έτσι να διαφανούν ιδεολογίες και έντεχνα κρυμμένα κίνητρα και στόχοι.

Οι Γάλλοι υπήκοοι που κατάγονται από Βορειο-αφρικανούς μετανάστες, όντας θύματα ενός ρατσισμού, που όμοιά του δεν υφίστανται οι καταγόμενοι από μετανάστες άλλων προελεύσεων, «αντέδρασαν» διεκδικώντας την κρυμμένη θρησκεία των γονιών τους, το Ισλάμ.

Αυτή η ξαφνική ορατότητα μιας θρησκείας που θεωρήθηκε εξ αρχής κατώτερη αντιμετωπίζεται ως απαράδεκτη πρόκληση από τους «γηγενείς» Γάλλους. Η κυβέρνηση και ο ευρύτερος πολιτικός κόσμος, μέσω του νόμου που απαγορεύει να φοριέται η μαντήλα στο σχολείο, απευθύνουν ένα διπλό μήνυμα: αφ'ενός ότι δεν είναι έτοιμοι να μεταχειριστούν ως πολιτισμικά ισότιμους τους Βορειοαφρικανούς και αφ'ετέρου ότι, αυτός ο πληθυσμός, ο οποίος θεωρείται επικίνδυνος, διότι συνδέεται λόγω της θρησκείας του με την τρομοκρατία, δεν δικαιούται να απολαμβάνει κοινωνικά ισότιμη μεταχείριση και κατά συνέπεια κανείς δεν πρέπει ν'αγωνίζεται εναντίον των διακρίσεων τις οποίες υφίσταται. Η κυβέρνηση και ο πολιτικός κόσμος πετυχαίνουν έτσι με ένα κτύπημα τρεις στόχους: απομακρύνουν το βλέμμα και τη συζήτηση από την αποδιάρθρωση του κοινωνικού κράτους, δείχνουν να αποδίδουν κάποια σημασία στην ισότητα των φύλων, σημασία που όμως δεν κοστίζει τίποτα και δεν μεταβάλλει την κατάσταση των γυναικών, και, τέλος, σε μια στιγμή που οι φυλετικές διακρίσεις έχουν γίνει πολύ προφανείς και που κάθε χώρα μέλος καλείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση να τις καταργήσει, η Γαλλία κερδίζει χρόνο καθυστερώντας τη λήψη συγκεκριμένων αντιρατσιστικών μέτρων τα οποία δεν θα είναι δημοφιλή.

Αναμφισβήτητα δεν είναι με αυτό τον τρόπο που παρουσιάστηκε, σύμφωνα με την Delphy, η «συζήτηση» για τη «μαντήλα». Παρουσιάστηκε αντίθετα ως σύγκρουση πολιτισμών ανάμεσα σε βαρβάρους και πολιτισμένους, σε φανατικούς θρησκευόμενους και σε πρωταθλητές του ορθολογισμού, σε υπέρμαχους της ιεραρχίας και σ' εκείνους της ισότητας. Επιστρατεύτηκε η γαλλική μεγαλοστομία: δημοκρατία, εκκοσμίκευση, ισότητα των φύλων, καθώς και οι μεγάλοι γαλλικοί μύθοι για τις

άλλες δυτικές χώρες, οι οποίες μολονότι δημοκρατικές έχουν προσβληθεί από το κακό του «κοινοτισμού». Παρά τις ατελείωτες επικλήσεις της γαλλικής εξαίρεσης, τα βαθιά ελατήρια της συζήτησης στηρίχθηκαν στην κοινή σε όλες τις δυτικές χώρες ιδεολογία, που εξισώνει το Ισλάμ με τον φονταμενταλισμό και, στη συνέχεια, το φονταμενταλισμό με την τρομοκρατία, πράγμα που επιτρέπει τον προσδιορισμό του συνόλου του αραβομουσουλμανικού κόσμου ως εχθρού της Δύσης και τους αραβομουσουλμάνους που κατοικούν στις δυτικές χώρες ως πέμπτη φάλαγγα αυτού του αντιπάλου. Την εισήγηση της Delphy ακολούθησε ζωνρή συζήτηση με το πολυπληθές ακροατήριο.

2. Στις 7 Ιουνίου 2004 έκλεισε ο κύκλος των προγραμματισμένων για το 2003-2004 διαλέξεων του Προγράμματος Σπουδές Φύλου και Ισότητας στις Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες, με την διάλεξη της **Floya Anthias** –καθηγήτριας Κοινωνιολογίας στο Oxford Brooks University της Μ. Βρετανίας με θέμα: **«Φύλο, Εθνότητα και Μεταναστευτικές Κινήσεις»**. Στη διάλεξή της η Floya Anthias επιχείρησε να αναδείξει τη δημόσια συζήτηση που προωθεί τη μελέτη και κατανόηση των νέων ειδών φυλετικής κατοχής εντός του περιβάλλοντος ποικίλων τύπων υπερεθνικών διαδικασιών μετατόπισης, διαπολιτισμικότητας και διαφορετικών τύπων πληθυσμιακών μετακινήσεων. Εστίασε στην ποικιλία των δρόμων με τους οποίους η εμπειρία της μετατόπισης από ένα κοινωνικό πλαίσιο σε ένα άλλο μπορεί να κατανοηθεί καθώς και στην φυλετική φύση ως εμπλεκόμενο φαινόμενο. Τονίστηκε πως η διασταύρωση του φύλου, της τάξης, της εθνικότητας και της «φυλής» είναι σημαντικοί παράγοντες με τους οποίους είναι ανάγκη να επανεξεταστούν οι νέοι δρόμοι. Στη διάλεξη επιχειρήθηκε ακόμη η σύλληψη της μετατόπισης μέσα από τον αναστοχασμό με τρόπους που αποφεύγουν τη μηχανιστική και προσθετική οπτική. Αμφισβητήθηκαν επίσης οι τρόποι με τους οποίους η ιδέα της «ταυτότητας» χρησιμοποιείται στη μελέτη της κοινωνικής αναγνώρισης και ένταξης και προτάθηκε η νέα σύλληψη του «μεταποπτικού» καθορισμού.

3. Επίσης, με τη συνεργασία του Ιδρύματος **Friedrich Ebert** (Ελληνικό Γραφείο) και του Ινστιτούτου **Goethe Αθηνών** το Πρόγραμμα διοργάνωσε, το τριήμερο 11, 12 και 13 Οκτωβρίου 2004 στο χώρο του Goethe, προβολές ταινιών και συζήτηση με θέμα **«Ιστορία και Κοινωνία – Αντικατοπριζμοί στον κινηματογράφο γυναικών-δημιουργών. Η περίπτωση της Γερμανίας»**.

Ήταν ένα κινηματογραφικό αφιέρωμα στην έρευνα του γενικότερου πνεύματος αμφισβήτησης και κριτικής της κοινωνίας στη δεκαετία του 1970 που σε συνδυασμό με το μαχητικό γυναικείο κίνημα ανέδειξε και την κινηματογραφική

* Η Χ. Καραγιαννοπούλου είναι διδάσκουσα στο Πρόγραμμα Σπουδών Φύλου του Παντείου Πανεπιστημίου.

κή δημιουργία γυναικών που διέυρνε με την δική της εκδοχή τόσο τη συζήτηση περί αισθητικής όσο και την τεκμηρίωση και μελέτη της ιστορίας και της κοινωνίας. Στο πλαίσιο του κινηματογραφικού αυτού αφιερώματος στις Γερμανίδες δημιουργούς -**Helma Sanders-Brahms**¹, **Claudia von Alemann**² και **Margarethe von Trotta**³- προβλήθηκαν ταινίες που πλαισίωσαν τις εισηγήσεις της λέκτορας του Παντείου Πανεπιστημίου Μαρίας Παραδείση, της δημοσιογράφου και ιστορικού Αγγέλικας Ψαρρά και της Anna Sanders -κόρης της Helma Sanders-Brahms.

4. Το κορυφαίο γεγονός του φθινοπώρου για το Πρόγραμμα Σπουδών Φύλου και Ισότητας ήταν τα εγκαίνια του **Εργαστηρίου Σπουδών Φύλου και Ισότητας**⁴ στις 20 Οκτωβρίου 2004. Μετά από αρκετούς μήνες επίπονης και διαρκούς προσπάθειας οι Σπουδές Φύλου «στεγάστηκαν». Το Εργαστήριο δέχτηκε τους πρώτους επισκέπτες που είχαν την ευκαιρία να δουν το χώρο, να ξεφυλλίσουν τα βιβλία της εξειδικευμένης σε θέματα φύλου βιβλιοθήκης και να περιηγηθούν στην ιστοσελίδα του προγράμματος.

Το Εργαστήριο εκτός από χώρος συνάντησης φοιτητών και καθηγητών της πανεπιστημιακής κοινότητας για μελέτη⁵, θα φιλοξενήσει το επόμενο Ακαδημαϊκό Εξάμηνο -**2005**- μια σειρά εκδηλώσεων και σεμιναρίων. Κάθε πρώτη Πέμπτη του μήνα θα υπάρχει **προβολή βιντεοταινιών** της βιντεοθήκης του Εργαστηρίου πλαισιωμένη από εισηγήσεις και συζητήσεις. Ενώ τις Δευτέρες θα λάβει χώρα **κύκλος σεμιναρίων** με θέμα: «**Ισότητα των φύλων και δημόσιες πολιτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Ηνωμένα Έθνη**» με τη συμμετοχή ερευνητριών, εμπειρογνομόνων και πολιτικών που θα μεταφέρουν και συζητήσουν εμπειρίες τους στα θέματα πολιτικών ισότητας⁶.

5. Εκτός όμως από «φυσική στέγη» το πρόγραμμα Σπουδών Φύλου και Ισότητας του Παντείου Πανεπιστημίου απέκτησε και δικό του **διαδικτυακό τόπο** με διεύθυνση www.genderpanteion.gr Η ιστοσελίδα παρέχει ενημέρωση για δραστηριότητες και εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν ή είναι προγραμματισμένες για

τους ερχόμενους μήνες, πληροφόρηση σχετικά με τα μαθήματα που γίνονται και σύνδεση με ιστοσελίδες σχετικού αντικειμένου των υπολοίπων ελληνικών και διεθνών βάσεων δεδομένων αντίστοιχων φορέων και οργανισμών.

Το σημαντικότερο όμως όλων είναι πως στην ιστοσελίδα του προγράμματος έχει καταχωρηθεί **σε ψηφιακή μορφή** το σημαντικότερο περιοδικό για την μελέτη της ιστορίας του γυναικείου κινήματος στην Ελλάδα, «**Ο Αγώνας της Γυναίκας**» του **Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας**. Η καταχώρησή του περιλαμβάνει αρχικά τις δύο πρώτες φάσεις της κυκλοφορίας του 1923-1936, 1964-1967 και θα ακολουθήσει η τρίτη περίοδος που καλύπτει το χρονικό διάστημα 1979 έως σήμερα. Το αρχείο αυτό αποτελεί εκπαιδευτικό υλικό για τα μαθήματα φύλου που γίνονται στο Πάντειο αλλά μπορεί να χρησιμεύσει σε εκπαιδευτικούς και ερευνητές απανταχού εφόσον είναι τώρα διαθέσιμο σε όποιον διαθέτει πρόσβαση στο internet.

6. Τον **Μάιο του 2005** προετοιμάζεται ένα **συνέδριο** με θέμα: «**Η διερεύνηση του φύλου στις Κοινωνικές και Πολιτικές επιστήμες και οι νέες προσεγγίσεις στο θεωρητικό και εμπειρικό [διδασκαλία-εφαρμογές] πεδίο**». Όπου θα επιχειρηθεί, επίσης μια απολογιστική καταγραφή των δραστηριοτήτων που ανέπτυξαν τα προγράμματα σπουδών φύλου και Ισότητας σε πανελλαδικό επίπεδο και θα συζητηθεί η προοπτική τους.

Τον **Ιούλιο του 2005** στην **Ερμούπολη της Σύρου** θα κλείσει ο κύκλος των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων του προγράμματος Σπουδές Φύλου και Ισότητας στις Πολιτικές και Κοινωνικές Επιστήμες με σειρά **σεμιναρίων** με θέμα : «**Φύλο και Μετανάστευση**».

7. Το **Πανεπιστήμιο Αθηνών** -Αίθουσα Δρακόπουλου, Κεντρικό κτίριο, Πανεπιστημίου 30- στο πλαίσιο του προγράμματος Θέματα Φύλου και Ισότητας, έχει προγραμματίσει διήμερο **συνέδριο, 11 και 12 Δεκεμβρίου 2004**. Θέμα του θα είναι «**Η Θέση των Γυναικών στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα και οι Πολιτικές για Θέματα Φύλου στα Πανεπιστήμια**».

1. **Deutschland, bleiche Mutter** (Γερμανία, χλωμή μητέρα)

2. **War einst ein wilder Wassermann** (Σκιές της μνήμης) και **Die Berührte** (Αυτή που δέχτηκε το άγγιγμα)

3. **Schwestern oder die Balance des Glücks** (Αδελφές ή η ισορροπία της ευτυχίας)

4. Λ.Συγγρού 134, (δίπλα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο), 1ος όροφος

Τηλ: 210-9210177-8

E-mail: gender@panteion.gr

5. Το Εργαστήριο λειτουργεί Δευτέρα ως Παρασκευή 10:00 - 18:00.

6. Εισηγήτριες: Veronique Degraef, Eva Eberhard, Françoise Gespard, Barbara Helfferich, Catherine Hoskyns, Agnes Hubert, Άννα Καραμάνου, Μαρία Καραμεσίνη, Καίτη Κωσταβάρα και Φωτεινή Σιάνου

Το πλήρες κείμενο της διαλέξης της Christine Delphy καθώς και η βιντεοσκοπήσή του θα περιέχονται σύντομα στην ιστοσελίδα του προγράμματος www.genderpanteion.gr

Deutschland, bleiche Mutter (Γερμανία, χλωμή μητέρα)

War einst ein wilder Wassermann (Σκιές της μνήμης) και

Die Berührte (Αυτή που δέχτηκε το άγγιγμα)

Schwestern oder die Balance des Glücks (Αδελφές ή η ισορροπία της ευτυχίας)

Λ.Συγγρού 134, (δίπλα στο Πάντειο Παν/μιο) 1ος όροφος

Τηλ: 210-9210177-8

E-mail: gender@panteion.gr

Το Εργαστήριο λειτουργεί Δευτέρα ως Παρασκευή 10:00 - 18:00.

Εισηγήτριες: Veronique Degraef, Eva Eberhard, Françoise Gespard, Barbara Helfferich, Catherine

Hoskyns, Agnes Hubert, Άννα Καραμάνου, Μαρία Καραμεσίνη, Καίτη Κωσταβάρα και Φωτεινή Σιάνου